

งานวิจัย และ งานเขียนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเกี่ยวกับแบบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ไทยนั้นยังไม่เคยมีผู้ใดทำมาก่อน แต่มีงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอยู่บ้าง ส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเรื่องปัญหาการเรียนการสอนสังคมศึกษาในระดับต่าง ๆ ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทยนี้ปรากฏสอดคล้องกันว่า แบบเรียนเป็นปัญหาอย่างหนึ่งที่ทำให้การเรียนการสอนสังคมศึกษาไม่บรรลุผลสำเร็จเท่าที่ควร แบบเรียนยังมีข้อบกพร่องในด้านต่าง ๆ เช่น เนื้อหา ภาพประกอบ ส่วนวนภาษา การจัดท่ารูปเล่ม แบบฝึกหัด กิจกรรมเสนอแนะ ฯลฯ ผู้วิจัยเหล่านั้นได้เสนอแนะว่าควรจะได้มีการปรับปรุงแก้ไขแบบเรียนให้ดีขึ้น จากผลของการวิจัยต่าง ๆ ทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของแบบเรียน และเป็นสาเหตุจูงใจอีกประการหนึ่งที่ทำให้ผู้วิจัยทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น " การวิจัยที่เกี่ยวข้องมีดังนี้คือ

ปีพ.ศ. 2504 ชีวิน ปาเทอเรีย²¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การใช้อุปกรณ์ในการสอนวิชาประวัติศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 " โดยวิธีทดลองประสงค์เพื่อสำรวจการใช้อุปกรณ์การสอนของครูผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และเพื่อจะศึกษาว่าครูได้ดำเนินการสอนให้เป็นไปตามความมุ่งหมายของหลักสูตรมากน้อยเพียงใด ผู้ทำการวิจัยได้ใช้วิธีสังเกตการสอนของครูในโรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนราษฎร์ และโรงเรียนสาธิตรวม 4 โรงเรียน ผลการวิจัยปรากฏว่า การสอนวิชาประวัติศาสตร์ของครูนั้นครูมุ่งที่เนื้อหาวิชามากกว่าตัวเด็ก ครูใช้วิธีบรรยายหน้าชั้นเรียน บางครั้งให้นักเรียนอ่านจากหนังสือแบบเรียน ครูไม่เห็นความสำคัญของอุปกรณ์การสอนเท่าใดนัก ส่วนหนังสือแบบเรียนนั้นปรากฏว่าทั้ง 4 โรงเรียนใช้แบบเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีเนื้อหาวิชา ส่วนวนภาษา ขนาดตัวอักษรมีความเหมาะสมกับนักเรียน

---

²¹ชีวิน ปาเทอเรีย, " การใช้อุปกรณ์ในการสอนประวัติศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 " (วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2504) (อักษรสำนวน).

ภาพประกอบมีความสอดคล้องกับเนื้อเรื่องดี แต่ภาพประกอบไม่ชัดเจนและเป็นภาพ
 ขาวดำ ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ครูควรมีทักษะในการใช้อุปกรณ์การสอนโดยการ
 ผูกตนเองหรือเข้ารับการอบรมเสมอ ๆ และครูควรมีทักษะในการเลือกและประเมินค่า
 ของแบบเรียนและอุปกรณ์การสอนที่นำมาใช้ด้วย

ปี พ.ศ. 2507 จิตรมูญรวม เฒ่าวันนา²² ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ "การ
 สำรวจปัญหาและอุปสรรคในการสอนวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น " โดยมีวัตถุประสงค์
 เพื่อรวบรวมปัญหาในการสอนวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยได้
 ส่งแบบสอบถามไปยังครูและนักเรียนในโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งโรงเรียนรัฐบาลและ
 โรงเรียนราษฎร์ ในจังหวัดพระนครและธนบุรีรวม 20 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า
 ครูและนักเรียนมีความเห็นสอดคล้องกันว่า แบบเรียนเป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอน
 วิชาสังคมศึกษาประการหนึ่ง เพราะเนื้อเรื่องไม่ละเอียด บางเรื่องยากเกินไปและ
 ไม่ตรงตามข้อเท็จจริงและลำดับ ปี พ.ศ. และ ค.ศ. ที่อ้างในแบบเรียนแต่ละเล่ม
 ไม่ตรงกัน ไม่มีภาพประกอบและแบบฝึกหัดท้ายบทเป็นส่วนมาก ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอ-
 แนะนำ กรมวิชาการและผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาควรปรับปรุงแบบเรียนให้
 สอดคล้องกับหลักสูตรและประมวลการสอน แบบเรียนต้องตรงตามข้อเท็จจริงและทัน
 ต่อเหตุการณ์ใหม่ ๆ ตัวสะกดถูกต้อง ไม่ใช่พรรณาวาหารมากเกินไป ควรมีภาพ -
 ประกอบให้มากพอสมควร การพิมพ์ควรพิมพ์ให้ชัดเจนและมีแบบฝึกหัดท้ายบททุกๆ บท
 นอกจากนี้ครูและนักเรียนควรศึกษากันว่าแบบเรียนหลาย ๆ เล่ม เพื่อสำรวจความ
 ถูกต้องของเนื้อหาวิชา ทางโรงเรียนควรจัดหาหนังสือสำหรับค้นคว้าให้เพียงพอด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²²จิตรมูญรวม เฒ่าวันนา, " การสำรวจปัญหาและอุปสรรคในการสอน
 วิชาสังคมศึกษาตอนต้น " (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา
 บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2507) (อัดสำเนา).

ปี พ.ศ. 2510 สุปราณี โคตรจรัส²³ ได้ทำการศึกษาเรื่อง "แนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงการสอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังครูและนักเรียนโรงเรียนรัฐบาลในจังหวัดพระนคร 18 โรงเรียน ผลการวิจัยปรากฏว่า สาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้นักเรียนไม่สนใจวิชาสังคมศึกษาเพราะแบบเรียนยังไม่เหมาะสมทั้งในด้านเนื้อหาวิชาและการจัดทำรูปเล่ม ภาษาที่ใช้ในแบบเรียนไม่รัดกุมทำให้สื่อความหมายได้หลายอย่าง เนื้อหาบางตอนไม่ถูกต้องตามข้อเท็จจริง เนื้อหาบางตอนยกกและสั้นเกินไปทำให้ไม่เข้าใจ ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่า กระทรวงศึกษาธิการควรปรับปรุงแบบเรียนให้เหมาะสมกับความสนใจและความสามารถของนักเรียน และให้หันต่อเหตุการณ์ปัจจุบันด้วย หัวหน้าสายวิชาสังคมศึกษาและครูควรจะเป็นผู้พิจารณาเลือกว่าแบบเรียนเล่มใดเหมาะสมที่จะใช้เป็นแบบเรียนและเล่มใดควรจะเป็นหนังสืออ่านประกอบ

ปีเดียวกันนี้ พาที แสงวงกิจ²⁴ ได้ทำการศึกษาเรื่อง "แนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงการสอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะนำทัศนคติของครูและนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษามาพิจารณา เพื่อเป็นแนวทางในการเสนอความคิดเห็นในการปรับปรุงวิชาสังคมศึกษาให้ดีขึ้น ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังครูและนักเรียนในโรงเรียน

²³สุปราณี โคตรจรัส, "แนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงการสอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต: แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510) (ฉัคส์ำเนา).

²⁴พาที แสงวงกิจ, "แนวคิดเกี่ยวกับกาปรับปรุงการสอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต: แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510) (ฉัคส์ำเนา).

รัฐบาลรวม 18 โรงเรียน ผลการวิจัยปรากฏว่า ครูและนักเรียนมีความเห็นสอดคล้องกันคือ แบบเรียนมีเนื้อหาสั้นเกินไป ภาษาไม่รัดกุมทำให้เข้าใจความหมายได้หลายอย่าง เนื้อหาบางตอนยังไม่ถูกต้องตามข้อเท็จจริง และไม่มีแบบฝึกหัดท้ายบท ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า กระทรวงศึกษาธิการควรปรับปรุงหลักสูตร ประมวลการสอน และแบบเรียนให้เหมาะสมกับความสนใจและความสามารถของนักเรียน อาจารย์ใหญ่ และหัวหน้าสายวิชาควรร่วมกันพิจารณาเลือกแบบเรียนที่ดีกว่ามีคุณภาพเหมาะสมกับระดับชั้นทั้งในค่านเนื้อหา คุณภาพของกระดาษ ส่วนวนภาษา ภาพประกอบ และแบบฝึกหัดท้ายบท

ปี พ.ศ. 2513 ได้มีผู้ทำการวิจัยเกี่ยวข้องกับกรวิจัยนี้หลายท่าน อาทิเช่น อมรา มนัสวานิช²⁵ ได้ทำการวิจัยเรื่อง " การศึกษาปัญหาการสอนสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนรัฐบาลในภาคการศึกษา 2 " โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาปัญหาสถานะของครูและนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนวิชาสังคมศึกษา ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนในภาคการศึกษา 2 เป็นจำนวน 18 โรงเรียน ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับหนังสือแบบเรียนคือ แบบเรียนไม่น่าสนใจ เนื้อหาสั้นเกินไปทำให้เข้าใจยาก และนักเรียนมีความเห็นว่าแบบเรียนควรได้รับการปรับปรุงโดยเพิ่มเติมเรื่องราวให้ทันสมัยอยู่เสมอ ควรมีวิธีการเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจและเข้าใจง่าย ควรมีการเรียงลำดับเนื้อหาก่อนหลังเพื่อไม่ให้สับสน เรื่องที่เกี่ยวกับสงครามในประวัติศาสตร์ ควรแบ่งหัวข้อให้เห็นถึงสาเหตุ ผลกระทบ และผลของสงครามเพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น นอกจากนั้นควรบีบทสรูป คำถามหรือแบบฝึกหัดท้ายบทเรียน ควรมีภาพประกอบให้มากขึ้น ผู้วิจัยเสนอแนะว่ากระทรวงศึกษาธิการควรแก้ไขปรับปรุงแบบเรียนให้ทันสมัยเสมอ

²⁵อมรา มนัสวานิช, " การศึกษาปัญหาการสอนสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในภาคการศึกษา 2 " (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษาด้านศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513) (อัดสำเนา).

วรรณภา วงษ์วานิช²⁶ ทำการศึกษาเรื่อง " ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษา เกี่ยวกับแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดพระนครและธนบุรี " โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของแบบเรียนสังคมศึกษาที่ใช้อยู่ หลักเกณฑ์ที่ครูส่วนใหญ่ใช้ในการพิจารณาแบบเรียนและลักษณะของแบบเรียนที่ครูต้องการ ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์รวม 36 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่นิยมใช้หนังสือแบบเรียนของกรมวิชาการ เป็นแบบเรียนหลัก และใช้หนังสือแบบเรียนของเอกชนเป็นแบบเรียนประกอบ แบบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ไทยทุกเล่มมีลักษณะการเรียบเรียงเนื้อหาอยู่ในเกณฑ์ดี แต่การจัดทำรูปเล่มยังไม่ดีนัก ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า คำนึงการเรียบเรียงเนื้อหาวิชาในแบบเรียนควรจัดลำดับเนื้อหาวิชาแต่ละบทให้มีความต่อเนื่องกัน คำนึงการเสนอแบบเรียนควรมีการเสนอรายชื่อหนังสืออุเทศสำหรับนักเรียนและครู ควรมีกิจกรรมประกอบรวมทั้งแทรกความรู้และข้อเท็จจริงใหม่ ๆ ไว้ด้วย ส่วนแบบเรียนของกรมวิชาการนั้นควรมีการปรับปรุงในด้านภาพประกอบ แผนที่ รายชื่อหนังสือสำหรับค้นคว้าเพิ่มเติม คำนึงการจัดทำรูปเล่มควรมีการปรับปรุงคุณภาพของปก กระดาษ การจัดวางรูปภาพ คำนึงผู้เรียบเรียงควรประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิหลาย ๆ ท่าน ควรมีการกึ่งคณะกรรมการที่ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ ผู้ชำนาญการวัดผล และการจัดวางรูปภาพมาประชุมร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้หนังสือแบบเรียนได้รับความสนใจมากขึ้น

พินนุช ภาสุรภัทร²⁷ ได้ทำการวิจัยเรื่อง " หลักเกณฑ์ในการสร้างภาพประกอบหนังสือแบบเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย " โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาหลักเกณฑ์

²⁶วรรณภา วงษ์วานิช, "ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดพระนครและธนบุรี" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษาด้านศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513) (อักษร์เนาว).

²⁷พินนุช ภาสุรภัทร, "หลักเกณฑ์ในการสร้างภาพประกอบหนังสือแบบเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษาด้านศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513) (อักษร์เนาว).

ในการสร้างภาพประกอบในหนังสือแบบเรียนสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายใน
 ด้านคุณลักษณะของภาพและภาพที่เป็นอยู่ในหนังสือแบบเรียนปัจจุบัน ผลจากการวิจัย
 ปรากฏว่า นักเรียนจำรายละเอียดจากภาพสีได้เร็วกว่า และนานกว่าภาพขาวดำ
 เพราะภาพสีให้ความสบายตาและมองเห็นเด่นชัดกว่าภาพขาวดำ นักเรียนที่อยู่ในวัยรุ่น
 ชอบสีฟ้า สีเหลืองคอกกระทกฤษณ์ สีเขียวสด สีน้ำเงินสด และสีที่นักเรียนเสนอแนะ
 ให้ระบายลงในภาพประกอบเป็นพวกสีเข้ม สีสด และสีที่สะดุดตามากกว่าสีอ่อน ภาพ
 ที่นักเรียนชอบที่สุดคือภาพวาดเหมือนจริงและชอบให้มีหลาย ๆ สี และควรเป็นสีตาม
 ธรรมชาติ ภาพถ่ายสีได้รับความสนใจเป็นอันดับรอง ภาพวาดและภาพถ่ายขาวดำได้รับความ
 สนใจน้อยที่สุด ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า การสร้างภาพประกอบในหนังสือ
 แบบเรียนควรที่จะมีการศึกษาหลักจิตวิทยาในเรื่องการรับรู้ (Perception) เป็นอย่างดี
 จะต้องคำนึงถึงคุณภาพทางการศึกษาทั้งในด้านลักษณะและสีของภาพตลอดจนรายละเอียด
 ที่ปรากฏอยู่ในภาพจะต้องให้ความเกี่ยวข้องกับประสบการณ์เดิมของผู้ศึกษาด้วย นอกจากนี้
 นั้นการบรรยายประกอบภาพต้องสัมพันธ์กับภาพและเนื้อเรื่องด้วย หนังสือแบบเรียนยังมี
 ข้อบกพร่องมากในเรื่องภาพประกอบ จึงควรมีการแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น

ในปี พ.ศ. 2515 ปรานี หัตถ์ฉลาด²⁸ ได้ทำการศึกษาเรื่อง "โปรแกรม
 การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา
 โปรแกรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยได้ส่งแบบ-
 สอบถามไปยังครูและนักเรียนในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ในจังหวัดพระนคร
 30 โรงเรียน ผลการวิจัยในด้านที่เกี่ยวกับแบบเรียนปรากฏว่า โรงเรียนส่วนใหญ่
 ใช้แบบเรียนของกรมวิชาการ โดยใช้เล่มเดิมซ้ำกันทุกปีการศึกษา ครูที่มีประสบการณ์
 น้อยมีแนวโน้มที่จะใช้แบบเรียนโดยเปลี่ยนใช้เล่มอื่นบ้าง ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่า การที่

²⁸ ปรานี หัตถ์ฉลาด, "โปรแกรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาระดับ
 มัธยมศึกษาตอนต้น" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515) (อัครสำเนา).

โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้แบบเรียนของกรมวิชาการ เพราะเห็นว่าตรงตามหลักสูตรที่วางไว้ ครูส่งนักศึกษาควรจะได้ทำการคัดเลือกแบบเรียนเองโดยสำรวจแบบเรียนส่งคมศึกษาที่มีอยู่ทั้งหมด แล้วนำมาเปรียบเทียบกันก็จะได้แบบเรียนเล่มที่ดีที่สุดมาใช้

และในปีการศึกษา 2516 ศักดิ์ศรี ปาณะกุล²⁹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การประเมินแบบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินแบบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้เกณฑ์สำหรับประเมิน 4 ด้านคือ สาระกานความรู้ สาระกานสติปัญญา ลักษณะการจัดทำรูปเล่ม และอุปกรณ์ช่วยการเรียนการสอนในแบบเรียน โดยออกแบบสอบถามไปยังครูและนักเรียนทั้งโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ในกรุงเทพมหานครรวม 21 โรงเรียน ผู้วิจัยพบว่าครูส่วนใหญ่ใช้แบบเรียนของกรมวิชาการ ครูและนักเรียนให้ความเห็นสอดคล้องกันว่าเนื้อหาในแบบเรียนยังไม่เหมาะสม เนื้อหาบางตอนย่อเกินไปทำให้ยากแก่การเข้าใจ บางตอนไม่ถูกต้องตามข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์และไม่สอดคล้องกับหลักฐานที่ค้นพบใหม่ ๆ การเสนอเนื้อหาเรื่องต่าง ๆ ยังไม่ครบถ้วน ภาพประกอบและแผนที่มีน้อยเกินไป แบบเรียนไม่แนะนำแหล่งค้นคว้าเพิ่มเติม ไม่มีทสรูป แบบฝึกหัด กิจกรรมเสนอแนะท้ายบทเรียน ผู้วิจัยเสนอแนะว่า ครูควรใช้แบบเรียนหลาย ๆ เล่ม ประกอบการสอน กระทรวงศึกษาธิการควรปรับปรุงหลักสูตรและเนื้อหาในแบบเรียนให้ทันต่อเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงของสังคม ผู้เรียบเรียงตลอดจนสำนักพิมพ์ควรปรับปรุงคุณภาพการจัดทำรูปเล่ม การพิมพ์ ควรมีการตรวจสอบข้อเท็จจริงให้ถูกต้องให้แง่คิดที่เป็นกลาง

²⁹ ศักดิ์ศรี ปาณะกุล, "การประเมินแบบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516) (อัครสำเนา).

ในปีเดียวกันนี้เอง สิริวรรณ สุวรรณอาภา³⁰ ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง "ปัญหาการสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทยในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาสำคัญของการสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทยในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโดยเฉพาะแง่ความเหมาะสมของหลักสูตร แบบเรียนและวิธีสอน โดยส่งแบบสอบถามไปยังครูและนักเรียนทั้งที่เป็นโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์รวม 10 โรงเรียน ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับแบบเรียนคล้ายกับการวิจัยของศักดิ์ศรี ปาตะกุล คือครูและนักเรียนให้ความเห็นสอดคล้องกันว่าแบบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ไทยยังไม่เหมาะสม เนื้อหาไม่ละเอียดพอ เนื้อหาไม่เรียงตามลำดับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ และไม่สอดคล้องกับหลักฐานที่ค้นพบใหม่ ๆ ทำให้ล้าสมัย ผู้วิจัยให้ข้อเสนอแนะว่า กระทรวงศึกษาธิการควรแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรและแบบเรียนให้มีความสัมพันธ์และได้สัดส่วนกับเนื้อหาวิชาและเวลา ควรคำนึงถึงระดับความรู้ความสามารถและความสนใจของนักเรียนแต่ละชั้น ทางด้านการปรับปรุงเนื้อหาของแบบเรียน กระทรวงศึกษาธิการอาจขอความช่วยเหลือและความร่วมมือทางวิชาการจากสถาบันหรือบุคคลต่าง ๆ เช่น สยามสมาคม คณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทย เป็นต้น นอกจากนั้นควรเผยแพร่เอกสารที่เกี่ยวกับคู่มือครู หนังสืออุเทศในการสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทย ตลอดจนสิ่งที่ค้นพบใหม่ ๆ เพื่อแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา อุปกรณ์การสอน วิธีสอน เพื่อให้ครูผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ไทยทำการสอนอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ส่วนการวิจัยของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับแบบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ซึ่งพอจะเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยครั้งนี้คือ

³⁰ สิริวรรณ สุวรรณอาภา, "ปัญหาการสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทยในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษามหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516) (อักษำเนา).

ปี ค.ศ. 1970 David Allen Welton³¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "An Analysis of the Skill Development Exercises Found in Social Studies Textbooks and in Student Materials of "New" Social Studies Programs for Grade Four, Five, and Six" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบว่า การทำแบบฝึกหัดในแบบเรียนสังคมศึกษากับการทำแบบฝึกหัดในโปรแกรมสังคมศึกษาแนวใหม่ต้องอาศัยทักษะที่แตกต่างกันหรือไม่ ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนเกรด 4 เกรด 5 และเกรด 6 ผู้วิจัยแบ่งตัวอย่างประชากรออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกให้ทำแบบฝึกหัดในหนังสือแบบเรียนสังคมศึกษา กลุ่มที่สองให้ทำแบบฝึกหัดในโปรแกรมสังคมศึกษาแนวใหม่. ผลจากการวิจัยนั้นปรากฏว่า การทำแบบฝึกหัดในหนังสือแบบเรียนและแบบฝึกหัดในโปรแกรมสังคมศึกษาแนวใหม่ต้องอาศัยทักษะที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยของเขาว่า การทำแบบฝึกหัดในโปรแกรมสังคมศึกษาแนวใหม่ต้องใช้ทักษะหลายด้านคือ ทักษะด้านความเข้าใจ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผล ซึ่งอยู่ในระดับที่สูงกว่าการทำแบบฝึกหัดในแบบเรียนสังคมศึกษา และลักษณะของหลักสูตรสังคมศึกษาแนวใหม่จะมีส่วนประกอบที่สำคัญ 2 ด้านคือ ส่วนประกอบทางด้านสติปัญญา (Cognitive Component) และทางด้านปฏิบัติการ

ปี ค.ศ. 1970 นี้เอง Loren J. Thomson³² ได้ทำการวิจัยเรื่อง

---

³¹ David Allan Welton, " An Analysis of the Skill Development Exercises Found in Social Studies Textbooks and in Student Materials of "New" Social Studies Program for Grade Four, Five and Six" Dissertation Abstracts, Vol. 31 No, 8 (February), p. 3795 - A.

³² Loren J. Thomson, "The Usefulness of the Schwab Model to Identify a Structure of Knowledge in Selected American History Textbooks" Dissertation Abstracts, Vol. 32 No. 1 (July, 1971), p. 315 - A.

" The Usefulness of the Schwab Model to Identify a Structure of Knowledge in Selected American History Textbooks" เพื่อทำการวิเคราะห์แบบเรียนวิชาประวัติศาสตร์อเมริกันโดยใช้ Schwab Model เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ปรากฏว่าผู้แต่งแบบเรียนวิชาประวัติศาสตร์อเมริกันส่วนใหญ่เสนอเนื้อหาวิชาแบบบรรยาย (Narrative) ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่าผู้แต่งแบบเรียนประวัติศาสตร์ควรใช้หลักโครงสร้างทางค่านความรู้ " Structure of Knowledge " โดยการจัดลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหายาก และถ้ามีวิธีจัดเนื้อหาให้เหมาะสมก็ทำได้โดยการจัดให้เรียนหลักเกณฑ์สำคัญ ๆ ที่เป็นพื้นฐาน ก็จะทำให้ครูสามารถสอนเนื้อหาของวิชาให้แก่นักเรียนได้ นอกจากนี้ควรแทรกแนวคิดแบบสืบสอบ (Inquiry) และการวิเคราะห์เข้าไปในแบบเรียนวิชาอีกด้วย

ในปี ค.ศ. 1971 John Strother Gaines³³ ได้ทำการวิจัยเรื่อง

"Treatment of Mexican-American History in Contemporary American High School Textbook" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความเที่ยงตรง (Validity) ของเนื้อหาวิชาในหนังสือแบบเรียนประวัติศาสตร์อเมริกันระดับมัธยมศึกษา เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องชาวเม็กซิกัน - อเมริกัน (Mexican - American) ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างชาวสเปนและชาวอังกฤษ ผลจากการวิจัยปรากฏว่า เนื้อหาในแบบเรียนมีความลำเอียง (Bias) ไม่เป็นกลาง เนื้อหาบางตอนขาดรายละเอียด บางตอนถูกตัดทิ้งเช่น เรื่องการอพยพของพวกเม็กซิกัน ชนกลุ่มน้อยที่มีเชื้อสายเม็กซิกัน - อเมริกัน ฯลฯ การเสนอเรื่องราวต่าง ๆ มีการบิดเบือนไปจากความเป็นจริง โดยเฉพาะเรื่องภูมิภาค สัญชาติ และวัฒนธรรม ผู้แต่งมีอคติต่อชาวสเปน ชาวเม็กซิกัน และยกย่องพวกอื่นเกินสมควร ผู้วิจัยเสนอแนะว่า ควรมีการปรับปรุง

33

John Strother, "The Treatment of Mexican-American History in Contemporary American High School Textbooks" Dissertation Abstracts, Vol. 32 No. 8 (February, 1972), p.4240 - A.

แก้ไขในค่านเนื้อหาให้มีความสมบูรณ์ และควรเสนอเนื้อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชนกลุ่มน้อยให้
มากขึ้น ผู้เขียนแบบเรียนต้องเสนอเนื้อหาที่เป็นกลางด้วย

ปีค.ศ. 1972 Kenneth Reuben Durham ³⁴ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "A

**Survey of All American History Textbooks Adopted for the Public High
Schools of Texas From 1919 -to 1970** "ผู้วิจัยทำการศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์
เพื่อศึกษาพัฒนาการของแบบเรียนประวัติศาสตร์อเมริกัน ระดับมัธยมศึกษาของ โรงเรียน
รัฐบาลในสหรัฐอเมริกาที่พิมพ์ตั้งแต่ พ.ศ. 1919 - 1970 ในด้านการใช้คำบรรยาย
การใช้ภาพประกอบเนื้อหา วิธีการเขียน และคำนำ เป็นจำนวนทั้งหมด 20 เล่ม
ผลการวิจัยปรากฏว่าการใช้คำบรรยายเนื้อหาวิชามีแนวโน้มที่จะแสดงหลักฐานที่เป็นแหล่ง
ปฐมภูมิมากขึ้น แบบเรียนที่พิมพ์ในระยะหลัง ๆ มีจำนวนภาพประกอบโดยเฉลี่ยลดลง แต่
มีการใช้ภาพสีมากขึ้น เนื้อหาในแบบเรียนบางเรื่องเพิ่มขึ้นใหม่ และมีบางเรื่องคัดลอก
แบบเรียนที่พิมพ์ระยะตั้งแต่ ค.ศ. 1967 เป็นต้นมา มีการปรับปรุงแก้ไขให้ทันสมัยยิ่งขึ้น
โดยมีเนื้อหาใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น และเน้นให้ผู้เรียนใช้ความคิดมากกว่าการท่องจำ แบบ-
เรียน 6 เล่มที่พิมพ์ครั้งใหม่ที่สุดไม่มีคำนำ ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า แบบเรียนประ-
วัติศาสตร์อเมริกันในระดับมัธยมศึกษาควรจะมีการเรียบเรียงเนื้อหาที่ถูกต้อง มีหลักฐาน
ที่เป็นแหล่งปฐมภูมิประกอบกรเรียน มีแผนที่และภาพประกอบต่าง ๆ ทั้งที่เป็นสีและภาพ
ขาวดำ พร้อมทั้งมีคำอธิบายภาพที่ถูกต้อง

ในปี ค.ศ. 1973 Ronald James Roger ³⁵ ได้ทำการวิจัยเรื่อง

"An Analysis of Instructional Questions In Social Studies Textbooks

Prepared for Use In Grades Four, Five and Six" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะ

³⁴Kenneth Reuben Durham, "A Survey of All American History
Textbooks Adopted for the Public High School of Texas from 1919 to
1970" Dissertation Abstracts, Vol. 32 No. 7 (January, 1972), p.3737-A.

³⁵Ronald James Roger, "An Analysis of Instructional Question
in Social Studies Textbooks Prepared for Use in Grades Four, Five and
Six, "Dissertation Abstracts. Vol. 34 No. 4 (October, 1973), pp.1776-7-A

ศึกษาขอบเขตของการตั้งคำถามในแบบเรียนวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นประถมปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6 โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์แบบ **Taxonomy of Education Objectives, Cognitive Domain** **ซึ่งเป็นงานของ Bloom** ผลของการวิจัยปรากฏว่า คำถามส่วนใหญ่ (41%) เป็นคำถามเกี่ยวกับความเข้าใจ (comprehension) 36% เป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้ 10% ให้วิเคราะห์ 8% ให้ประเมินผล 3% ให้สังเคราะห์ และอีก 2% ให้นำไปใช้ (appliance) คำถามจากหนังสือแบบเรียนที่นำมาวิเคราะห์นี้ผู้วิจัยสรุปว่า คำถามส่วนใหญ่ให้ระดับสติปัญญาต่ำ (low cognitive levels) ข้อเท็จจริงในเนื้อหาของแบบเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับข้อค้นพบและหลักฐาน ผู้วิจัยเสนอแนะว่าผู้เขียนแบบเรียนควรตั้งคำถามที่ส่งเสริมระดับทางปัญญาให้สูงขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ และควรมีคำถามที่เน้นการประยุกต์เพื่อนำไปใช้ให้มาก เพื่อที่ว่านักเรียนจะได้เห็นคุณค่าของวิชานั้นมากขึ้น

ได้มีนักการศึกษาหลายท่านเสนอผลงานที่เกี่ยวกับลักษณะของแบบเรียน การเขียนแบบเรียน เกณฑ์ในการเลือกแบบเรียนและการใช้แบบเรียน ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัยครั้งนี้ อาทิเช่น

เสนาะจิต สุวรรณโพธิ์ศรี³⁶ ได้กล่าวถึงการเขียนแบบเรียนของประเทศฟิลิปปินส์ไว้ว่า มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เป็นผู้แนะนำหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ของการเขียนแบบเรียนโดยเน้นในเรื่องที่จะช่วยให้แบบเรียนมีความสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของเด็กแต่ละวัย เนื้อเรื่องจะต้องตรงตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ การเขียนจะต้องพิจารณาถึงจำนวนหน้า จำนวนคำของแต่ละบรรทัด ขนาดตัวอักษร ขนาดของว่างระหว่างบรรทัดของแบบเรียนแต่ละเล่ม โดยมีคณะกรรมการชุดหนึ่งคอยช่วยเหลือในขั้นนี้ บุคคลที่มาร่วมจัดทำแบบเรียนเป็นผู้ที่ได้รับ

³⁶เสนาะจิต สุวรรณโพธิ์ศรี, " การเขียนหนังสือแบบเรียนสำหรับเด็กในประเทศฟิลิปปินส์ " ศูนย์ศึกษา, 41 (มิถุนายน, 2500), 12 - 7.

เลือกมาจากครูผู้สอนในชั้นที่จะทำแบบเรียนทั่วทุกจังหวัดก่อนที่จะลงมือทำแบบเรียนจะต้องค้นคว้าศึกษาขั้นพื้นฐานเสียก่อน เช่น สำนวนจากความสนใจของเด็ก ศึกษาหนังสือแบบเรียนที่เป็นมาตรฐานทั้งที่ทำขึ้นในประเทศและต่างประเทศ โดยพิจารณาในเรื่องการจัดทำรูปเล่ม ขนาดของตัวพิมพ์ ขนาดของหนังสือ พิจารณาคำนวณเนื้อหาและจุดประสงค์ของแบบเรียน คำที่ใช้ว่ายากหรือง่าย การเรียบเรียงประโยค ความสั้นยาวของประโยค ความสั้นยาวของเรื่อง ความถูกต้องของเรื่อง

ส่วนการเขียนแบบเรียนนั้น เขียนโดยคณะครูในหมวดวิชานั้น ๆ โดยมีผู้อำนวยการเป็นที่ปรึกษาหรือบางครั้ง เขียนโดยคณะผู้จัดทำแบบเรียนและหลักสูตรที่ได้รับเลือกตั้ง เมื่อเขียนแบบเรียนเสร็จและพิมพ์เป็นรูปเล่มขนาดที่กำหนด ผู้เชี่ยวชาญจะแก้ไขต่อไปเมื่อเห็นชอบแล้วก็นำออกไปใช้ได้ การที่มีคณะกรรมการหลาย ๆ คนย่อมเป็นผลดี ทำให้แบบเรียนมีความถูกต้องเหมาะสมความเป็นจริงมากที่สุด

ดร. กอ สวัสดิชานิช³⁷ ได้กล่าวถึงแบบเรียนไว้ว่า แบบเรียนเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับการศึกษา แบบเรียนที่ดีจะต้องมีคุณสมบัติหลายประการ คือ

1. แบบเรียนจะต้องถูกต้องเที่ยงตรง ในด้านต่าง ๆ เช่น ให้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง ใช้สำนวนภาษาที่ถูกต้อง ตัวสะกดถูกต้อง การแบ่งวรรคตอน การย่อหน้าต้องถูกต้องตามไปทั่ว ในส่วนที่เกี่ยวกับความเที่ยงตรงก็เป็นสิ่งสำคัญ แบบเรียนที่ดีต้องให้ข้อเท็จจริงที่เป็นกลาง

2. ความง่ายของภาษาในแบบเรียน แบบเรียนของเด็กเล็กต้องเป็นภาษาง่าย ๆ ซึ่งเด็กใช้เป็นประจำ ถ้อยคำที่เลือกมาเขียนจะต้องเป็นคำที่เด็กใช้ในวิถีประจำวันให้มากที่สุด ควรใช้ประโยคสั้น ๆ ง่าย ๆ เพื่อให้เด็กเข้าใจเรื่องที่เรียนอย่างแจ่มแจ้ง

3. การจัดรูปเล่มของหนังสือ แบบเรียนจะต้องแบ่งออกเป็นบท ๆ แต่ละบทจะต้องให้ความรู้แก่เด็กเป็นตอน ๆ ความยาวของแต่ละตอนควรได้สัดส่วนกัน

³⁷ กอ สวัสดิชานิช, เรื่องเดียวกัน, หน้า. 32 - 6.

การจัดหน้าของหนังสือต้องพิถีพิถันกล่าวคือ จะย่อหน้าสักแค่ไหน จะให้มีช่องว่างทั้ง 4 ด้านกว้างแค่ไหนจึงจะสะดวกในการอ่าน กวีพิมพ์จะใช้ขนาดใจเส้นบางเส้นหนาอย่างไร เด็กจึงเห็นได้ชัดแจ่ม แขนงปกควรให้สวยงามและเรียบร้อย ปกในจะต้องบอกเรื่องราวที่จำเป็นให้ครบถ้วน สาระมาถูก คำนำ ต้องวางรูปให้ดีและให้ถูกต้อง

4. ภาพประกอบในแบบเรียน ภาพประกอบต้องชัดแจ่มสวยงาม ถ้าเป็นภาพสีควรให้ตรงกับความจริง การจัดพิมพ์ภาพประกอบให้ถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญ ขนาดของภาพควรให้เหมาะสมกับหน้ากระดาษ นอกจากรูปภาพแล้วแผนภาพ และแผนที่ซึ่งพิมพ์ประกอบข้อความควรได้รับความเอาใจใส่ให้มากที่สุดด้วย

5. ความมั่นคงแข็งแรงของหนังสือ แบบเรียนเป็นหนังสือที่เด็กใช้เป็นประจำ จึงต้องเน้นหนักมั่นคงเป็นพิเศษ กระดาษที่ใช้ควรเป็นกระดาษที่มีคุณภาพดี

6. ราคาถูก ราคาของแบบเรียนไม่ควรแพงนัก เด็กแต่ละคนต้องใช้นแบบเรียนหลายเล่ม ผู้ปกครองต้องเสียเงินมาก แต่ก็เป็นที่ยอมรับกันว่าแบบเรียนที่เด็กไทยใช้อยู่เป็นแบบเรียนที่มีราคาถูกและมีคุณภาพดีพอสมควร

7. การให้ความรู้ที่ทันสมัย เวลาในโลกกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว วิทยาการสาขาต่าง ๆ กำลังก้าวหน้า แบบเรียนที่ดีจะต้องได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ

หนังสือแบบเรียนเป็นอุปกรณ์การสอนที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่ง ถ้าอุปกรณ์สำคัญนี้มีคุณภาพดี การเรียนการสอนก็จะบังเกิดผลดี

ซี. พี. ฮิล. (C.P.Hill)³⁸ ได้กล่าวถึงลักษณะของแบบเรียนที่ดีว่าแบบเรียนควรจะสอดคล้องกับมาตรฐานที่วางไว้ ต้องเป็นหนังสือที่เหมาะสมสำหรับใช้ใน

³⁸สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติ, คำแนะนำเรื่องการสอนประวัติศาสตร์ (แปลจาก Suggestions on the Teaching of History By C. P. Hill) พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภาพระสุเมรุ, 2514), หน้า. 35 - 6.

โรงเรียน แบบเรียนควรดึงดูดความสนใจของนักเรียน เช่น ปกหนังสือ กระดาษพิมพ์ การจัดเข้าเล่ม รูปภาพ สีที่สดใสสวยงาม การแสดงภาพควรมีจำนวนมากเลือกแต่ภาพที่ดี ภาพทองชัดเจน มีคำอธิบายประกอบภาพ แผนที่ควรมีสถานที่ที่กล่าวไว้ในหนังสือ แต่ต้องไม่มีรายละเอียดมากเกินไป ควรมีสารบาญเรื่อง มีลักษณะบูรณแจ่ง รายละเอียดตามลำดับอักษร เพราะตำราเรียนเป็นหนังสืออ้างอิงเล่มแรก ๆ ซึ่งเด็กมีอยู่ในมือ

Byron G. Massialas³⁹ ได้ให้ข้อสังเกตในการเลือกแบบเรียนสังคมศึกษาไว้ว่า สิ่งที่จะพิจารณาเกี่ยวกับแบบเรียนที่จะเลือกใช้ โดยตอบปัญหาตามเกณฑ์ดังนี้คือ

1. พิจารณาควมวิธีเขียนของผู้เขียนว่าตรงกับวัตถุประสงค์ที่ผู้เขียนวางไว้เพียงใด
2. ผู้เขียนได้เขียนเนื้อหาถูกต้องชัดเจนเพียงใด และใหญ่เกินไปหรือหลักสำคัญอย่างไรหรือว่าเขียนแบบบรรยาย
3. ผู้เขียนได้เขียนเนื้อหาชนิดที่เปิดโอกาสให้แก่เด็กเรียนสำหรับตาม หรือสังเกตหรือแสดงออกเพียงใด
4. ผู้เขียนได้เขียนโดยใช้แบบวิทยาศาสตร์ (Scientific) ช่วยมากน้อยเพียงใด
5. ผู้เขียนเสนอเนื้อหาโดยคำนึงถึงระดับอายุของผู้เขียนหรือไม่ การใช้ภาษาขากงายเพียงใด
6. การเขียนมีการเรียงลำดับเนื้อเรื่องถูกต้องและสัมพันธ์กันหรือไม่ ข้อความที่เขียนไม่ควรขัดแย้งกัน ควรจะเป็นเหตุเป็นผลกัน

³⁹ Byron G. Massialas "Selecting a Social Studies Textbooks"

Crucial Issues in the Teaching of Social Studies (London: Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, N.J. 1964), pp. 202 - 4.

7. ผู้เขียนบอกบรรณานุกรมสำหรับค้นคว้าไว้ในแบบเรียนให้แก่นักเรียนหรือไม่ ตลอดจนบอกแหล่งที่นักเรียนจะไปหารายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับเนื้อเรื่อง สถิติ แผนที่ หรือไม่

8. ผู้เขียนมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องลักษณะของสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นอื่น ๆ มาก่อนหรือไม่

9. ผู้เขียนหลีกเลี่ยงคำถาดที่มีความสำคัญหรือไม่ รวมทั้งพิจารณาว่าผู้เขียนได้เขียนเรื่องที่เป็นปัญหาตอบยาก เช่น เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างกรรมกร ฯลฯ ไว้อย่างไร

10. การเขียนแบบเรียนผู้เขียนได้ใช้ข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่งหรือจากเพียงแหล่งเดียว

11. ผู้เขียนได้เตรียมหนังสือคู่มือสำหรับครูหรือไม่ และถ้าเตรียมไว้คู่มือนั้น จะช่วยให้เข้าใจแบบเรียนที่เขียนไว้มากน้อยเพียงใดและได้บอกบรรณานุกรม แบบทดสอบแก่ครูหรือไม่

Massialas กล่าวว่า ข้อสังเกตที่ช่วยในการเลือกแบบเรียนทั้ง 11 ข้อนี้ ไม่ได้หมายความว่า จะสมบูรณ์แล้ว อาจจะมีข้อสังเกตอื่น ๆ อีก แต่ที่กล่าวไว้นี้เป็นเพียงการตั้งข้อสังเกตที่พอจะช่วยให้ความสะดวกในการเลือกแบบเรียนได้ตัดสินใจบ้าง

Edgar B. Wesley⁴⁰ ได้กล่าวถึงลักษณะของแบบเรียนที่ดีไว้ว่า

1. เนื้อหา คำอธิบาย รูปภาพ กิจกรรม แบบฝึกหัด มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของวิชาที่กำหนดไว้

40

Edgar B. Wesley and Stanley P. Wronski. Teaching Social Studies in High Schools 5th ed. (Boston : D. C. Heath and Company, 1964), p. 237.

2. ได้มาตรฐานตรงตามหลักทางก้านวิชาการ
3. ส่วนวนภาษาที่ใช้เหมาะกับวุฒิภาวะของผู้เรียน มีการจัดระเบียบเนื้อเรื่องเป็นไปตามเหตุการณ์ เนื้อหาวิชาแบ่งออกเป็นหน่วย และเหมาะสมที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจได้ในเวลาอันสมควร
4. ทาหายให้เด็กเกิดความสนใจ
5. มีความชัดเจนทางก้านเนื้อหา และมีการเรียงลำดับเนื้อเรื่องจากง่ายไปหายาก ไม่ซับซ้อนยากแก่ความเข้าใจ
6. มีอุปกรณ์หรือสิ่งที่ช่วยการเรียนรู้การสอนให้ง่ายยิ่งขึ้น เช่น รูปภาพ

Samuel Brodbelt⁴¹ ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการเลือกหนังสือแบบเรียนสังคมศึกษาไว้เป็นหลักใหญ่ ๆ 5 ประการคือ

1. พื้นฐานและรายละเอียดทั่ว ๆ ไป ควรพิจารณาเกี่ยวกับผู้แต่งมีความสามารถทางก้านใดบ้าง และมีประสบการณ์เกี่ยวกับการสอนและการเขียนมานานพอสมควรหรือไม่ เติงอรรถของหนังสือด้าสมัยมากน้อยเพียงใด
2. เนื้อหาของหนังสือ มีความถูกต้องเพียงใด ขอบเขตกว้างแค้ไหน เรียบเรียงเนื้อเรื่องต่อเนื่องกันไปอย่างมีเหตุผล สถิติตัวเลขที่ใช้ใหม่ที่สุดหรือไม่ มีการปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัยตลอดเวลาที่มีการพิมพ์ใหม่หรือไม่ มีวิธีการเขียนที่นำเสนอใจเพียงใด
3. พัฒนาการความคิดเชิงวิจารณ์ วิเคราะห์ปัญหาหรือประเด็นต่าง ๆ โดยวิธีวิทยาศาสตร์หรือไม่ แบบเรียนมีคำถามที่กระตุ้นให้คิด เสนอแนะกิจกรรม โครงการงาน และการค้นคว้าเพิ่มเติมหรือไม่

⁴¹ Samuel Brodbelt, "Using mathematical Criteria for Selecting Social Studies Textbooks," The Clearing House 46 (April, 1972), pp. 487 - 92.

4. ความน่าอ่านของหนังสือ ตัวอักษรขนาดพอเหมาะ ตัวพิมพ์ชัดเจน
กระด้างมีคุณภาพดี ฯลฯ

5. อุปกรณ์ประกอบการเรียนมี ตาราง แผนที่ ภาพประกอบ รายชื่อ
หนังสือประกอบการเรียน ฯลฯ

ทั้ง 5 ข้อนี้จะมีคะแนนกำกับเกณฑ์แต่ละข้อ แล้วแต่ว่าผู้คัดเลือกแบบเรียน
ตัดสินว่าข้อใดควรจะให้คะแนนเท่าใด โดยถือหลักว่าจะต้องให้สอดคล้องกับความ
ต้องการและนโยบายของโรงเรียนแต่ละโรงเรียน.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย